

Петренко М.В.

асистент

Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”

СУТНІСТЬ ТА ДЕКОМПОЗИЦІЯ ПОНЯТТЯ “ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА”

З розвитком світової економіки доступність інвестиційних ресурсів, економічні можливості відтворення потужностей, підвищення науково-технічного рівня, попит на продукцію в умовах жорсткої конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках стали відігравати роль найважливіших чинників існування підприємств української промисловості. Загострення цих вимог потребує від підприємств комплексного аналітичного дослідження оцінки їх фінансового стану, що дозволить значною мірою підвищити рівень наукового обґрунтування управлінських рішень.

В Україні оцінка фінансового стану підприємства нині залишається ще недостатньо вивченою сферою управлінської діяльності, про що свідчить відсутність єдиної точки зору щодо визначення сутності цього поняття. Підходи українських та російських авторів до трактування цього та суміжних понять репрезентовані в (табл. 1).

Підходи до трактування поняття “фінансовий стан” та суміжних понять

Поняття	Автор	Сутність
Фінансовий стан	Бойчик І.М. [1]	це спроможність підприємства вести господарську діяльність на основі своєчасного погашення усіх видів заборгованості, раціональної структури капіталу і господарських засобів
Фінансовий стан	Павленко О.І. [2]	це реальна (на фіксований момент часу) та потенційна фінансова спроможність підприємства
Фінансовий стан підприємства	Савицька Г.В. [3]	економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу
Фінансовий стан підприємства	Поддєрьогін А.М. [4]	це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських чинників і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення й використання фінансових ресурсів
Фінансовий стан	Крейніна А.В. [5]	показник економічної діяльності підприємства, що характеризує його ділову активність і надійність
Фінансовий стан підприємства	Корженевська В.М. [6]	результат діяльності, який виражає фінансову конкурентоспроможність підприємства, тобто кредитоспроможність, платоспроможність, виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами; він характеризується розміром засобів підприємства, їх розміщенням і джерелами
Фінансовий стан підприємства	Коробов М.Я. [7]	міра забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями
Фінансово-економічний стан підприємства	Покропивний С.Ф. [8]	характеристика ступеня його прибутковості та оборотності капіталу, фінансової стійкості й динаміки структури джерел фінансування, здатності розраховуватися за борговими зобов'язаннями

Слід зазначити, що в цих визначеннях основні методологічні положення

сутності фінансового стану підприємства дотримані. Зазначені вище трактування дозволяють зробити низку висновків щодо поняття “фінансовий стан”:

- 1) фінансовий стан є поняттям і може бути специфікований до рівня терміна;
- 2) фінансовий стан відображає взаємодію всіх елементів системи фінансових відносин підприємств;
- 3) фінансовий стан показує виконання зобов'язань перед державою та іншими господарюючими суб'єктами.

Декомпозиція поняття “фінансовий стан” привертає увагу до слова “стан”, що є ключовим для формування уявлень про функціональний або методологічний аспект поняття, та термінів, які до нього належать. Термін “стан” відображує різні взаємовідносини між суб'єктом і об'єктом дії [9, т.10, с. 497].

Очевидно, що поняття “оцінка” не існує поза поняттям “стан”. Семантично, коли йдеться про стан, кожного разу мають на увазі його ідентифікацію та оцінювання. Поняття “оцінки” асоціюється з дією за значенням “оцінити”, “оцінювати” [10, с.693]. У свою чергу, оцінювати – означає складати уявлення, робити висновок про щонебудь, визначати суть, характер, значення, роль [10, с.693].

Таким чином, специфіка задач, що вирішуються у процесі оцінки фінансового стану, кожного разу буде знаходитися в ситуації певної суперечливості до узагальненого визначення. Коли ж воно буде досить повно й широко відображати сутність явища “фінансовий стан”, то становитиме не інструментальну основу оцінки, а скоріше методологічне ядро, навколо якого формуватимуться терміни відповідно до конкретних задач (або груп задач) управління.

Так, проаналізувавши вищевикладене, пропонується власне визначення терміна “*оцінка фінансового стану підприємства*”: оцінка фінансового стану підприємства – домінантний важель, основною метою якого є визначення фінансових результатів діяльності, виявлення сильних і слабких позицій підприємства в конкурентному середовищі на основі системної інтеграції й комплексної адаптації в просторі і часі методів аналізу та з урахуванням професійної компетентності та креативності мислення суб'єктів управління. Таке трактування, на відміну від інших, підкреслює значущість майстерності суб'єкта, який приймає управлінське рішення, що сприяє поглибленню розуміння і конкретизації місії керівника в процесі прийняття управлінських рішень.

Для обґрунтування запропонованого визначення розглянемо детальніше поняття “домінантний важель” і конкретизуємо місію керівника.

Домінантне (“переважне” або “що переважає”) значення серед економічних важелів відводиться оцінці фінансового стану підприємства, оскільки, по-перше – за її допомогою підприємство впливає на формування і розвиток економічного середовища в ринковій економіці, по-друге – методикам її визначення приділяють значну увагу як законодавство України так і дослідження світової науки.

Місія – якісна мета, задля якої існує організація в ринковій економіці. Місія майже завжди є особистим поглядом керівників найвищого рівня на перспективу розвитку підприємства.

Місія тісно пов'язана з такими категоріями, як “бачення” розвитку підприємства, “філософія існування підприємства” тощо. Управлінська цінність формулювання місії полягає у визначенні довгострокової орієнтації підприємства та

основних управлінських рішень стосовно узгоджених дій щодо реалізації “бачення” його розвитку.

Місія відіграє роль сили, що об’єднує зусилля працівників, дає змогу поєднувати різні цілі та інтереси різних груп людей, визначити загальний діапазон обов’язків виконавців, що беруть участь у діяльності підприємства, й розумні передумови розподілу ресурсів, а також оцінити дію окремих факторів та елементів зовнішнього й внутрішнього середовищ під єдиним “кутом зору”, тобто скласти загальну “панораму бізнесу”.

Побудова такої “панорами бізнесу” потребує прийняття ефективних управлінських рішень і використання даних, які відповідають певним правилам, вимогам, є зрозумілими та прийнятними для користувачів.

Література

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства: навч. посіб. / І. М. Бойчик. – К. : Атіка, 2004. – 480 с.
2. Павленко О. І. Вдосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства / О. І. Павленко // Бізнес-навігатор. – 2010. – № 2 (19). – С. 72–78.
3. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности : учеб. пособ. / Г. В. Савицкая. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 169 с.
4. Поддєрьогін А. Н. Фінанси підприємств : підручник / А. Н. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 1998. – 368 с.
5. Крейнина М. Н. Финансовое состояние предприятия. Методы оценки / М. Н. Крейнина. – М. : ИКЦ “ДИС”, 1997. – 224 с.
6. Корженевська В. М. Роль та значення фінансової стійкості в забезпеченні стабільного розвитку підприємства [Електронний ресурс] Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2010_6/files/
7. ES610_34.pdf.
8. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. / М. Я. Коробов. – К. : Знання, 2000. – 378 с.
9. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: підручник / С. Ф. Покропивний. – К. : КНЕУ, 1999.
10. Українська Радянська енциклопедія. – К.: Поліграфкнига, 12 т. 1983.
11. Великий тлумачний словник сучасної української мови [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2004. – 1440 с.